

VLĂSTARUL

REVISTA LICEULUI „SPIRU HĂRET“

☆☆

APARE LUNAR

☆☆

REGELE FERDINAND

— CU PRILEJUL IMPLINIRII A 60 DE ANI DIN VIEȚĂ —

Manifestarea cea mai adâncă, de dragoste și devotament, față de acela ce veghiaza la destinele patriei, se arată prin cunoașterea faptelor și sfaturilor lui.

În cuvântările, scrisorile și proclamațiile sale, Regele Ferdinand apare, ca și în toate actele vieții sale, ca un domnitor național, ca un mare om de stat, iubitor de cultură și de răspândirea ei în poporul de jos, și cu o inimă generoasă, înclinată spre cei mici și nevoiași.

Ca principe moștenitor, din primii ani ai venirii lui în România, Regele Ferdinand s'a îngrijit a învăța limba românească și i-a fost drag s'o învețe, pentru că — după cum însuși mărturisește — i-a înlesnit cunoașterea de aproape a literaturii populare, a obiceiurilor și, mai ales, a bogatei istorii a neamului românesc.

Din dese lecturi, în domeniul culturii românești, și-a făcut o icoană a țării însăși: licărind altă dată ca o scânteie luminoasă pe cerul răsăritean, crescù din zi în zi, se mări plină de vlagă și de fală, ca o stea cu raze limpezi, pe malurile Dunării și țărmul Mării Negre...

În chipul acesta și-a apropiat sufletul de cronicile române, acele comori de mari învățăminte, isvoare nesecate de fapte strălucite și de mândrie națională...

„Când privesc înapoi șirul atâtor fapte mărețe, pilde și dovezi vii, ale puterilor neamului românesc — scrie Regele — cum să nu fiu mândru că soarta m'a adus în această frumoasă țară, înzestrată cu atâtea daruri și cu mare viitor!“

Regele Carol a fost un gospodar; el a dovedit că adevărata valoare a vieții stă în munca încordată, că nu-mai cel ce-și pune cunoștințele și puterile sale în serviciul obștesc, merită cinstea oamenilor.

M. S. REGELE FERDINAND I

Regele Ferdinand e un rege național; el înțelege că nimic nu se poate face viu și trainic în viața unui stat, decât pe temelii naționale.

Deaceea, Regele s'a identificat cu neamul, și ca „Bun Român” a călăuzit soarta lui pe căile firești ale dezvoltării spre înălțare și propășire.

Cu ce evlavie vorbește el despre Mănăstirea Putna, „acest locaș atât de scump oricărei inimi românești”, unde se odihnește marele Voevod al Moldovei! Și cu ce adâncă simțire, despre „țărâniea română dintre Prut și Nistru, atât de blândă și răbdătoare” careia îi făgăduiește prin glasul său regal, lumină și dreptate!

Iar la înapoierea din războiu spune:

„Când am luat moștenirea întemeietorului României moderne, am jăgăduit înaintea reprezentanților Națiunii că voi fi bun Român. Cred că m'am ținut de cuvânt. Grele au fost timpurile, mari au fost jertfele, dar strălucită este răsplata și astăzi pot spune cu jurnalea senină: față de Dumnezeu și față de poprul meu, că am conștiința curată.”

Regele Ferdinand înțelege că puterea unui stat modern nu se măsoară numai după forța brutală și după numărul baionetelor, nici după întinderea teritoriului, ci mai cu seamă după gradul culturii sale intelectuale.

Deaceea nu are ori amintește de lupta pentru ideal, de ridicarea culturală a păturii de jos și sprijină orice instituție de cultură și educație ce se ivește pe pământul românesc. Numeroasele sale danii sunt adânc vorbitoare, în această privință.

Iată de ce D-l Prof. N. Iorga s'a gândit că nu poate fi mai bună sărbătorire a Regelui, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de viață, decât inițiativa unui mare așezământ care să-i poarte numele și pentru înfăptuirea căruia a făcut apel la obolul modest al tuturor Românilor, dela mic până la mare.

Elevii României-Mari vor răspunde și ei, însuflețiți de această idee, cu contribuțiunea lor modestă, ca astfel să punem cu toții fundamentul, pe care se va înălța România luminată, de mâine!

Trăiască Regele Ferdinand al României!

V. V. HANES.

SPIRU HARET — OMUL ȘI OPERA

Biografia

Printre acei cari au luptat pentru dezvoltarea unității culturale și sufletești a Românilor de pretutindeni, pentru îndeplinirea idealului național, pentru toate faptele și reformele mari, trebuie să soțim și pe „omul școlii”, pe marele Spiru Haret. E de datoriu noastră, și o facem cu smerenie, să ne aducem aminte de acela care a depus muncă neprețuită și cinstită întru înălțarea școlii și a bisericii și întru emanciparea economică a țaranului nostru.

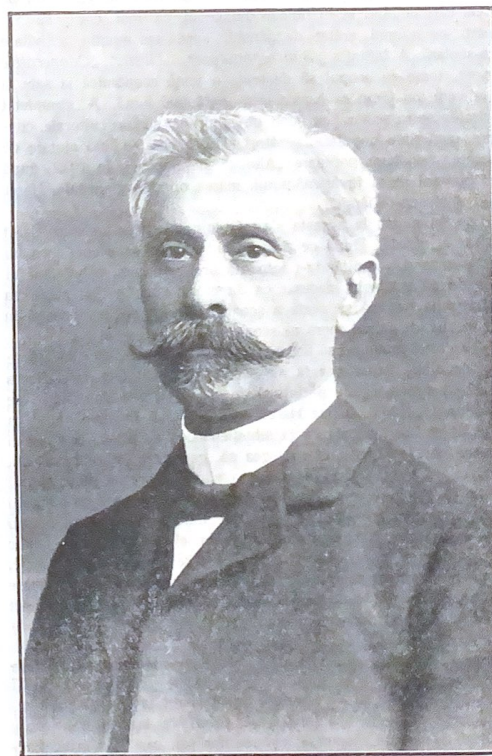
Spiru Haret a văzut lumina zilei la 15 Februarie 1851.

Își face învățătura primară în familie și o continuă la școala din Sărărie (Iasi), unde dă dovada de seriozitate și de blândețe la fire. Primul ieșit din școală, urmează liceul la Sf. Sava, unde în clase umede și dărăpănate își petrece șapte ani din viață. E perioada în care Spiru Haret a studiat cu dragoste de nedescris, în special obiectul său favorit: matematica. Timpul acesta de muncă încordată, când fiecare pas înainte eră o adevărată cucerire, a fost acela care a avut influența cea mai puternică asupra lui Haret, oțelindu-l la muncă. De atunci se și dedică matematicilor. La vârsta de 13 ani, citește un articol despre lună, care-l impresionează puternic și îi deșteaptă curiozitatea, dealminteri destul de neastâmpărată, iar mai târziu, chiar studiază mai profund aceste chestiuni de cosmografie. La 1869 el termină liceul și se înscrie la Universitatea din București, în secțiunea fizico-matematică. Deși viața de student nu eră ușoară, totuși Haret s'a prezentat la examene și și-a luat licența. În urma stăruinței lui Titu Maiorescu, pleacă la Paris, unde după studii strălucite, el e primul român, care își trece doctoratul la Paris. În 1878 își publică memorabila sa teză asupra: „Stabilității sistemului planetar”, care face o profundă impresie în cercurile savante din Apus. Intors în țară, precedat de faima ce se răspândise repede, Haret e numit rând pe rând: profesor universitar, inspector general al școlilor, secretar general al Ministerului de Instrucție și în fine, în repetate rânduri, ministru. În aceste funcțiuni își depune Haret toată capacitatea lui de muncă, pentru a studia cu deamănuntul, greaua chestiune a învățământului, chestia bisericească și chestia țărănească.

Chestia învățământului

După un an și jumătate de inspectorat înfățișează problema învățământului întregă și nu numai ca o privire generală, ci

ca o sistemă bine încheată. În chestia învățământului Haret vede o parte dintr'o problemă mai vastă, problema stabilității sociale,

† SPIRU HARET

analogă cu problema studiată în teza sa. Odată ajuns ministru,

Haret introduce în preocupările sale, chestia țărănească, muncind fără preget la ridicarea țării sale, din punct de vedere cultural și economic. El a încurajat deadreptul cu cuvântul și cu fapta pe toți cei cari la rând și în număr din ce în ce mai mare se îndreptau pe drumul arătat de dânsul, spre așa numita activitate extra-școlară. A înființat „Bănci populare”, „Obștii”, „Cooperative Sătești”, toate cu scopul să deștepte o viață economică la sate și să îndemne pe țăran să aspire la o viață mai bună. A completat activitatea extra-școlară cu școli de adulți, cu cercuri culturale, conferințe, conferințe populare, șezători sătești, acestea fiind ajutate de publicarea revistelor populare „Albina” și „Steaua”. În 1912, după ce elaborează legea învățământului, marea operă a vieții sale, Haret își dă obștescu-i sfârșit.

Dar nu numai la aceasta s'a mărginit activitatea lui Spiru Haret pe tărâmul școlii. După ce a satisfăcut chestia salariilor corpului didactic secundar, limitându-i totodată orele de curs, a susținut și a dovedit că e absolut necesar ca directorul să aibe în mână sa administrația deplină și reală a școlii; ca să fie responsabil în mod efectiv de bunul mers al școlii.

Directorul trebuind să fie om cu multă autoritate, cu cunoștințe vaste, cu multă experiență în ale școlii, cu mult tact în purtarea sa față de profesori, de părinți și de copii, și în același timp de mare energie. Apoi, susține Haret, e în interesul învățământului ca corpul didactic să aibe siguranța situației sale; de aceea, dar numai de aceea, este indispensabil ca legea să garanteze stabilitatea lui, prin care nu trebuie să se înțeleagă o situație care să pună corpul didactic în afară de orice datorii, să-l sustragă dela ori-ce obligații și corecțiuni efective, când nu și-ar face datoria. În general, pentru Haret, învățământul nu mai e un scop în el însuși, ci un mijloc pentru ridicarea țării, din punct de vedere cultural și economic, îmbunătățirea învățământului fiind în strânsă legătură cu buna stare a țărănimii, în care vede el adevăratul element de energie, menit să aducă prefaceri adânci și folositoare țării.

Pagini de istorie

Sub titlul „Pagini de istorie”, Spiru Haret face apologia învățătorului și arată cum a înțeles să contribuie la întărirea școlii românești. Totodată răspunde adversarilor săi, cari i-au criticat activitatea, și 'n deosebi celor, ce au făcut vâlvă împotriva curbei de reduceri a lefurilor aplicată și învățătorimii.

„Pagini de istorie” cuprinde trei capitole:

1. Explicările curbei de reduceri din 1901.
2. Situația materială a corpului didactic dela 1864—904.
3. Situația morală a corpului didactic în aceeaș epocă.

În anul 1900 fiindcă nu se putea face față crizei financiare, guvernul de atunci s'a gândit să facă economii; eră epoca de sacrificiu.

Pentru strângerea economiilor, se scad din lefurile funcționarilor și pentru această faptă patriotică se face apel și la învățătorime.

Spiru Haret face apoi o paralelă între îmbunătățirile aduse dăș călimii de felurite guvernări, dealungul anilor 1864—904, apoi se ocupă de starea morală a corpului didactic.

„Scopul meu, scrie Spiru Haret, a fost de a împospăta unele fapte, în memoria acelor, cari au interes a le cunoaște așa cum au fost. Sunt mulțumit că mi s'a dat ocazia să aduc acest omagiu unei pleiade, care cu pricepere, cu prevedere, cu stăruință, cu devotament, timp de patruzeci de ani, au urmărit marea idee a învățării și 'ntării școlii, și prin miile de greutăți provocate de vederile înguste și retrograde ale unora, au desăvârșit una din cele mai mari opere ale timpului nostru. Ioan Brătianu, Chișu, Aurelian, Sturdza, Poni sunt întemeetorii mărețului edificiu, la care sunt fericit că am fost chemat să aduc o piatră și eu, cel din urmă și cel mai neînsemnat dintre dâșșii”.

Dealtfel, în aceste rânduri, Haret se arată prea modest. De fapt el este cel mai însemnat dintre „întemeetorii mărețului edificiu”; căci numele său este mai mult legat de școală, decât al premergătorilor săi! El este întemeetorul școlii românești. Adversarii săi politici îi recunosc astăzi meritele.

Sp. Haret și chestiunea bisericească

Eră natural ca Spiru Haret să se ocupe și de Biserică. Școala și Biserica sunt singurele instituții puternice, cari merg mână 'n mână. Cunoașterea acestei de a doua instituție, se pare cu atât mai necesară, cu cât în viața nici unei alte țări din lume, Biserica nu joacă un rol atât de însemnat ca în România, unde ea a format în trecut și formează și astăzi o parte integrantă a vieții publice și a celei de stat. Viața Bisericii a fost la noi totdeauna amestecată în mod așa de intim cu viața poporului, încât toate cauzele cari au influențat într'un mod oarecare asupra uneia, s'au resimțit într'un grad egal și asupra celeilalte.

În mijlocul suferințelor, impuse de secole, poporul de jos mai ales doar la preot mai găsiă milă, sfat și mângădere. Și deaceea, Spiru Haret susține că este de datoria oamenilor de stat să lucreze pentru ridicarea clerului, ca astfel să poată răspunde cu vrednicie la înalta lui chemare.

În anul 1909, Spiru Haret a avut o însemnată parte de acțiune în desfășurarea evenimentelor, cari din cauza unora au determinat criza bisericească. Spiru Haret a adus în acest timp o campanie contra celor din partidul conservator, care amestecând urile, ambițiile sau nepriceperea lor într'o chestiune atât de delicată, au făcut ca lucrurile să ia proporția de mai târziu. Contrar acestora, cari sub pretext de interes pentru biserică, dădeau curs liber pasiunilor lor politice, Spiru Haret privia chestiunea bisericească, ca o chestie de stat de prima ordine. După el, două însemnate cauze contribuiau la scăderea simțului religios.

„Prima este că, la noi, preotul nu caută să exercite influența sa prin toate mijloacele pe cari le are la dispoziție. Nu-l vedem intervenind cu vorba, cu sfatul său, cu dojana, în toate împrejurările vieții omului, la necazuri ca și la bucurii, pentru a-l ajuta să iasă din o nevoie, pentru a căuta să-l îndrepteze de o apucătură rea. Prin chemarea sa religioasă, prin autoritatea ce are, prin situația independentă de care se bucură, prin cultura mai deosebită pe care o are față de ceilalți locuitori, preotul are puțința, — și adaugă că are datoria, — de a-și exercita influența lui la tot momentul și să fie factorul cel mai puternic în progresul social, pe toate căile fără excepție. Preotul care nu-și înțelege astfel chemarea sa, se face vinovat de neîndeplinirea datoriei sale și devine o inutilitate socială“. Folosul cel mare care rezultă nu numai pentru popor, dar chiar pentru Biserică, din modul acesta de a se înțelege rolul ei social este așa de evident, încât se impune de sine pentru orice om.

A doua cauză importantă a situației nesatisfăcătoare în care se află Biserica, eră modul cum a fost organizată instituția Sf. Sinod, prin legea din 1872. De când se ține minte, clerul înalt dela noi s'a considerat separat de cel mirean. Lipsă între unii și alții ori ce legătură sufletească, unii aveau numai dreptul de a comanda, ceilalți pe acela de a se supune și suferi. Legea din 1872 a consacrat această situație, constituind o singură autoritate bisericească Sinodul, compus exclusiv din arhierei, episcopi și mitropoliți.

„De altă parte, prin organizația ce i s'a dat, Sinodul rămânând cu totul izolat de restul clerului, eră ca un arbore despărțit de rădăcinile prin care îi vine viață“.

Motivul acestea au făcut pe Spiru Haret să prezinte un proiect de modificare a legii Sinodale din 1872.

Căci părerea lui eră: „să cerem a face din cler o forță socială vie și activă, pusă în serviciul națiunii, să căutăm să apropiem cât se va putea mai mult clerul de sus de cel de jos, pentru a înlesni acțiunea lor comună, permițându-le să se cunoască și să se aprecieze mai bine, pentru a mări autoritatea celui dintâiu și încrederea în sine a celui de al doilea.

Acestea erau motivele puternice, dar cari n'au putut fi înțelese de acei, cari pretindeau că Statul nu trebuie să se amestece în treburile Bisericii, ci să o lase pe ea să și le reguleze singură, cum va crede de cuviință.

Sp. Haret și chestiunea macedoneană

Și în chestia macedoneană Spiru Haret a jucat un rol însemnat. În cursul inferior al liceului din Monastir și în celelalte gimnasii nu existau catedre de limba română și de matematici; Spiru Haret a fost acela care le-a introdus. El a mai căutat să deă, în Macedonia, o mai mare dezvoltare învățământului comercial, dat fiind spiritul comercial al elementului românesc sud-dunărean.

Profesorii și institutorii români din imperiul otoman erau plătiți neregulat; Spiru Haret a hotărât ca leafa acestora să le fie trimisă la vreme.

După seceta grozavă din anul 1899, când țaranul român muriă de foame, iar țara trecea printr'o mare criză financiară, Spiru-Haret care redusese din leafa funcționarilor regăteni pentru salvarea prestigiului țării, și-a dat seama că și frații sud-dunăreni sunt în stare să facă sacrificii când România întreagă suferă. S'au redus deci și din lefurile profesorilor și ale institutorilor aromâni.

Ca și în regat, Spiru Haret a dat o deosebită atenție învățământului primar din Macedonia. În aceste școli primare, înființate de el, frații noștri îndepărtați și-au învățat graiul părintesc, pentru ca să poată apoi, urmă la liceul din Monastir, la gimnaziul din lanina și la școala comercială din Salonic.

Sp. Haret om politic

Una din condițiunile necesare unui om politic e aceea de a fi elocvent, pentru susținerea părerilor sale. În urma răscoalei țaranilor din 1907, el a fost glasul care a apărat și ajutat corpul învățătoresc și clerical în contra învinuirilor ce se aduceau că preoții și învățătorii sunt cauza răscoalei, atățând ura țaranului în contra stăpânirii,

arzând și doborând totul în calea lor. Spiru Haret a arătat Regelui că afară de 9 preoți și 18 învățători, față de un număr de 11.000, membrii corpului învățătoresc și clerical au lucrat cu sfatul luminând poporul, îndemnându-l să înceteze răscoala și multe sate au fost scăpate de jefuit numai și numai prin ajutorul preotului și învățătorului, chiar cu pericolul vieții lor. Prin cuvântul său a salvat clasa preotească și învățătorescă, acuzate ca focarul răscoalei. În luna Octombrie a anului 1909 se întâmplă în sânul Sf. Sinod, un incident unic în istoria bisericească.

P. S. S. Episcopul de Roman, Gherasim, seamănă discordie în mijlocul Sf. Sinod, aruncând anatema asupra Mitropolitului primat, care luase parte la sfințirea sa ca Episcop, și asupra Mitropolitului Moldovei cu care oficiase la sfințirea ca arhieru a P. S. S. Nicodim.

P. S. S. Episcopul de Roman nu e numai un răzvrătit contra degmelor, dar și contra canoanelor și a regulamentului elaborat de Sf. Sinod privitor la îmbrăcăminte.

P. S. S. Episcopul de Roman refuză să ia parte la Sf. Sinod și drept răspuns la invitațiunea ce i s'a făcut a răspuns prin o broșură de 28 pagini pline de iective la adresa Sf. Sinod. Spiru Haret spunea în discursul său dela Senat că acest prea cucernic părinte trebuia să fie caterisit chiar dela ivirea incidentului, căci Sf. Sinod avea această putere pe când un Episcop nu poate caterisi pe 2 Mitropoliți și pe ceilalți 14 membri ai Sf. Sinod. Ne citează canonul I din al VII-lea conciliu ecumenic în puterea căruia Sf. Sinod avea puterea de caterisire: „Și pe cei ce îi dau anatemia și noi îi anatematisim, iar pe cei ce-i caterisesc și noi îi caterisim, iar pe cei ce-i afurisesc și noi îi afurisim” și în numele său conchide: „Rup orice legături și comuniune canonică cu ei, nu-i mai scotesc împreună liturghisitori cu mine, îi afurisesc, îi dau anatemia ca pe niște mădulare putrede și streine trupului Bisericeii, ca pe niște păgâni și vameși”.

Pe baza dovezilor temeinice expune Senatului în ședințele de 15, 16 și 17 Decembrie 1909, toate nelegiuirile înfăptuite de acest cinstit părinte care a afurisit pe toți răsculații din 1907 și a condamnat pe moși să rămână neîngropați; declară rupte legăturile dintre Biserică și un prieten al său care îl anunță că se căsătorise și amenință cu caterisirea pe prietenul care îi atrage atenția asupra acestui act. Ivindu-se o neînțelegere între epitropia Sf. Spiridon și Episcop „din cauza numirii unui preot, aruncă anatema asupra preotului” cântărețului și măturațorului spitalului. P. S. S. Episcopul

de Roman asupriă pe preoții destoinici din eparhia sa și cruță pe acei preoți care trebuiau să fie scoși de prin cărciumi și casele oamenilor. P. S. S. Episcopul ajunsese un stat în stat.

În urma dovezilor întemeiate ale lui Spiru Haret și frumusețea discursului său, Senatul dezaprobă purtarea Episcopului.

Acesta a fost Spiru Haret sub toate înfățișările lui, ca om de stat și ca bun Român.

O! mare reformator al școlii! Noi școlarii liceului ce-ți poartă numele, ne închinăm cu smerenie în fața amintirii tale și nu vom uita niciodată că ai urmărit clipă cu clipă ridicarea țărânimii și prin ea ridicarea țării tale scumpe! Viața ta plină de muncă nepregetată și cinstită, închinată luminării neamului, ne va rămâne pentru totdeauna ca o pildă, ca un ideal greu de atins!

Clasa VIII-a modernă

SPIRU HARET ȘI ACTIVITATEA SA ȘTIINȚIFICĂ

Dacă în toate ramurile de activitate socială țara noastră ar fi avut norocul de conducători tot atât de pregătiți, conștiințioși și devotați intereselor țării, ca Spiru Haret, azi ne-am fi aflat pe o treaptă mai înaltă de cultură și civilizație.

Indrumat de dorința și ambiția de a ridica cât mai mult nivelul cultural și economic al poporului nostru, de a desvoltă și realiza unitatea sufletească a tuturor Românilor, el a fost acela care prin școli, biserici, bănci populare etc., a sprijinit cel mai mult înfăptuirea acestei opere.

Activitatea lui Spiru Haret, nu se mărginește însă numai la uriașa muncă socială ce a depus-o, ea nu se rezumă numai la neprețuitoarele foloase pe cari noi le tragem de pe urma acestui om, căruia îi datorim ridicarea și luminarea noastră! Să nu uităm că Spiru Haret a fost în primul rând un om de știință, un savant, un geniu matematic!

Încă din copilărie se deșteptase în el gustul pentru matematici, în special pentru astronomie care-l pasionă. Eră în clasa III-a liceală când în urma unor lecturi din revista „Ișis” privitoare la cer și planete, fu până într'atât de înflăcărat, încât, după cum el însăși povestește, pierdea nopți întregi admirând cerul și stelele, căutând

să pătrundă universul cu mintea lui mică, căutând să dea răspuns miilor de întrebări ce-i năvălau în cap și la cari rudimentarele-i cunoștințe astronomice nu-i spuneau nimic.

Fu un mare eveniment pentru el, când un prieten îi procură un tratat de astronomie de Quetelet, pe care, se hotărî să-l traducă.

Nu e puțin lucru, ca un copil de 13 ani să traducă o astfel de carte și încă în așa fel, încât cu mici modificări să poată fi tipărită. În zilele noastre, copiii de această vârstă, ba chiar cei mai mari, se îndeletnicesc cu alte lucruri: se înstruiesc, își înmulțesc cunoștințele citind pe „Sherlok Holmes“ pe „Nick Winter“ sau admirând celebrele filme de cinematograful „Misterele New-Yorkului“ etc.

Isprăvind liceul, Spiru Haret intră la Universitate, unde urmă matematicile și științele fizico-chimice. În urma unui concurs, el fu trimis la Paris, unde își luă pentru a 2-a oară licența în matematici (1875) și cea în științe (1876). Cu toate cunoștințele slabe ce le căpătase la universitate, totuși greutățile sunt învinse, iar în 1878 când își ia doctoratul, teza lui stărnește admirație și surprinderi. Eră o chestiune importantă din mecanica cerească, pe care a tratat-o Spiru Haret, despre stabilitatea sistemului planetar¹⁾, o chestiune căreia o mulțime de matematicieni iluștri au căutat să-i găsească soluția definitivă. Laplace, Lagrange, Poisson și mai târziu Mathieu, crezură că au găsit demonstrarea invariabilității axelor mari, când prin teza sa, Haret arată că confirmarea predecesorilor săi eră greșită. Privitor la această teză, extrag câteva pasagii din cuvântarea de recepție ținută la Academia română, în ziua de 16 Mai 1914 de către D-l Prof. G. Țiteica, unul din iluștrii elevi ai lui Spiru Haret: „Teza sa e citată în articolele și cărțile lui H. Poincaré, e menționată în enciclopedii științifice și pretutindeni unde se vorbește de aplicarea legii lui Newton la mișcarea planetelor.... Această lucrare însemnată, care a înscris pentru totdeauna numele lui Haret în știință, arată o însușire specială a minții sale, darul de a privi problemele mari în față și de a găsi calea pe care aceste probleme pot fi atacate mai ușor“.

Intorcându-se în țară, Spiru Haret ocupă rând pe rând catedra de mecanică la Universitatea din București (1878), catedra de matematici la școala militară (1881) precum și catedra de geometrie analitică la școala de poduri și șosele (1882), unde neobosit și veșnic ocupat cu instruirea și luminarea elevilor, n'a cruțat nici un sacrificiu, fie el material, sau spiritual, spre a da o pregătire cât mai temeinică aceluia cari aveau să conducă destinele țării.

Spre a umplea golul cauzat în învățământ de lipsa manualelor

1) Teza poartă titlul: „Sur l'invariabilité des grandes axes des orbites planétaires“.

științifice, Spiru Haret dădu la iveală mai multe cărți de matematici cari prin preciziunea și claritatea cu care au fost redactate, formară și formează încă adevărate comori pentru elevi.

Mult timp, preocupările sociale îl sustrasera din domeniul cercetărilor matematice. Dar totuși continuă să facă diferite comunicări Academiei, iar către sfârșitul vieții sale, 1910, scoase „Mecanica socială“, care întrunește în ea cele 2 laturi ale lui Haret, pe matematicianul și sociologul Haret. Această carte e o încercare de a aplica metoda științifică în studiul chestiunilor sociale. Prin această metodă, fondată pe unele principii ce stau la baza „Mecanicii Raționale“ și cari într'o oarecare măsură pot fi stabilite și pentru fenomenele sociale, Spiru Haret întrezăria puțința de a ajunge mai ușor și mai sigur la stabilirea legilor generale din sociologie. Această carte importantă din punct de vedere al concepției la care s'a ridicat Haret spre a privi evenimentele și fenomenele sociale, reprezintă ultima încoronare a geniului lui Haret, iar primirea de care s'a bucurat ea atât la noi cât și în străinătate, este una din cele mai elogiatoase.

Aceasta ar fi pe scurt activitatea științifică a lui Spiru Haret, care însă așa cum e expusă, e departe de reala-i valoare și însemnatate.

Clasa VIII-a reală

SCRISOARE DIN TABARA.

— FRAGMENT¹⁾ —

Pregătește-te de clipe amare, dragul meu, și află că sunt hotărât să te informez cât mai complect posibil asupra stării sufletești și sociale a prietenilor tăi din tabără. Chiar dacă lucrul acesta te interesează prea puțin, resemnează-te să porți în mână teancul acesta de hârtii pe care gândesc a ți-l trimite. Pentrucă de citit, nu mai încapă indoială că nu vei îndrăzi să-l citești, dat fiind pericolul mortal în care te poate aduce lectura acestei epistole prea puțin voltairiene....

Știi foarte bine că Sibiu e un oraș în Transilvania, și în acelaș timp capitală de județ. Ceeace nu știi e că acest Sibiu (în Transilvania, capitală de județ,) păstrează alături de el un minunat codru de stejari, care poartă pitorescul nume de „Dumbrava Sibiului.“ Aci am descălicat noi, cinezci de cercetași plus comandații respectivi, ne-am întins opt-

1) Fragment din „Romanul unui om suțit“, care va apare în întregime dac'o vrea Dumnezeu....

prezece corturi mici, două corturi mari și două corturi — magazii, și ne-am pregătit să petrecem o lună de zile. Nici gând pe mine să-ți zugrăvesc minunățiile naturii, etc. etc. Ași izbuti să fiu numai mai pedant și mai plictisitor ca de obicei. Deaceia te anunț numai că am fost primiți în gară de muzici și autorități, de fete unguroaice și de meșteri tipografi, de dascăli, de școlărițe, de domni cu cioc și de un cârd de vaci. Am parcurs orașul cu fanfara în frunte, am dat de copaci și am început să alergăm. Am alergat așa pe o aleie vreo jumătate de ceas, până ce dădurăm de un pod, de un lămpiș cu lumină electrică și cu niște corturi neîntinse. Tabăra! Chiotele erau impuse; mai puțin zvrălitul bonetelor în aer. Entuziasm, orișice s'ar spune, a fost din belșug. Iar a doua zi ne-am deșteptat în ploaie, o ploaie mohorâtă de toamnă, etc. etc.... Și așa a început viața de tabără pe care o duc de o săptămână....

Dimineața ne sculăm (cum dormim, vezi mai la vale) la șase, în sunetul unei goarne răgușite. Tu nu trebuie să te îndoiești o clipă de reaua noastră dispoziție când ne deșteaptă goarna. Mai întâi ne ghionțim tovarășii de saltea («saltea» vorba vine) apoi blestemăm o leacă în gând gornistul, cercetășia, tabăra, comandatul, Sibiu, Dumbrava Sibiului, sfârșind prin a ieși infuriați afară din cort. În ce mă privește, operația aceasta e întotdeauna întârziată la mine din pricina ochelarilor pe cari nu-i găsesc. În fiecare noapte, la culcare, eu îi pun la marginea cortului, pe iarbă. Cum însă, datorită unui complex de cauze necunoscute, eu, ca și dealiful ceilalți tovarăși, descriem în fiecare noapte o mișcare curbă de translație (aa! tu ești modernist!) ochelarilor mei întârzie întotdeauna să-mi cadă sub degetele cari băjbăie dealungul cortului....

Pornim apoi la spălat, la o cișmea afară din tabără. Acolo trebuie să fac coadă pentru că ceilalți tovarăși, neavând ochelari pe cari să nu-i găsească dimineața, sosesc cu mult mai devreme decât mine. Mă desemnez întotdeauna și aștept cu ștergarul sub braț, în timp ce aud de departe, tocmai dela corturile grupei întâia unde sunt și eu, țipetele lui Pache. Te întreb desigur căror pricini se datoresc aceste țipete cari mă distrează în lungile clipe de așteptare. Află, dragul meu, că Pache e înzestrat cu o lene imensă, cum nici tu, nici un muritor, nu-ți poți face ideie. Trebuie să te sui cu picioarele pe el până să-l faci atent la îngrozitoarea (pentru Pache) frază informativă-imperativă pe care i-o spui; A sunat gornistul! Scoală-te! După aceea, liniștit, te scobori și-l dezvelești de tot ce are pe el, ca să-i risipești aburii calzi ai somnului. După cum te-ai așteptat, însă, Pache rămâne nesimțitor și doarme vârandu-și capul în iarbă. Atunci recurgi la o cană cu apă, apoi la un baston cercetășesc, apoi îl calci pe mâini (el și le bagă sub pântec)

și pisezi picioarele cu o pereche de bocanci (el nu simte) și la urmă — exasperat că se anunță ceaiul și tu nu ești nici spălat — ceri ajutorul lui Livovskii, al lui Oprișan și al altor Herculi din grupele vecine, și apucând câte doi la un picior și trei de cap, îl târâți afară din cort grămădindu-vă toți cu ciomege și sătore să apărați intrarea acestei cazone locuinți. În poziția aceasta, Pache se mulțumește să urle cât îi ține gura, câteva minute, făcând delicia celorlalți cercetași și deșteptând pe comandant, pe fișanul ajutor de bucătar care doarme sub un car, și pe madama dela dugheana de peste drum de tabără, cari cu toții îi seamănă. Apoi se potolește, cere sticla cu eau-de-Cologne din cort (pe el nu-l mai lasă să intre) scoate o batistă și-și freacă părțică cu părțică obrazii, bărbia, fruntea, buzele, sprâncenile, și la urmă dinții. Apoi își ia o strachină imensă și aleargă la cazanul cu ceaiu, strigând «că ce fel de treabă e asta, că el așteaptă aici de o jumătate de ceas, că asta nu e regulă, că de ce nu-și fac toți datoria cum și-o face el, că ce e întârzierea aceasta, că ne apucă amiazi», etc. — și sfârșește întotdeauna bombănind: «fir'ați ai dracului de somnoroși!» Deaceia dragul meu, pricepi acum cum eu — săimanul de mine — care mă scol cu prea puțină întârziere îl găsesc întotdeauna pe Pache alimentându-se cu ceaiu, în timp ce tot eu trebuie să fac coadă la cazan. Când viu și eu bucuros de lichidul roșu, fierbinte, dulce, și mă pregătesc a-l ironiza pe Pache care ar trebui să fie cu cana goală, îl găsesc — împotriva tuturor așteptărilor — cu ea plină.

— *Supliment!*, îmi strigă el strâmbându-se.

Și inchipuește-ți starea nervilor mei când, obținând acel rarism *supliment* îl văd pe el din cu cana plină, aburind. Atunci mă înformează cu amănunte:

— Iam spus; «o cană pentru domnul Comandant Vulpe». Și mi a dat: și acum mănânc.

— Dar Comandantul Vulpe?

— Păi el nici nu-i în tabără...

— Și dacă te prinde?

— Dacă m'o prinde, mă deznoadă în bătăie, ... și continuă să-și înmoaie statornic felii întregi de pâine neagră în cana smălțuită....

Acesta-i ceaiul. Ceace urmează e atât de vast, atât de complet, încât ar trebui scrise anale întregi ca să-i redea un palid chip. În fiecare zi o grupă «de serviciu»: mătură tabăra, adună lemne, curăță cartofi, spală vasele, aprinde focul, târguiește din Sibiu, duce scrisoile la poștă și le aduce pe acelea pe cari scrie: „*Tabăra Sibiu-Poste-Restante* — și în sfârșit, sarcina cea mai grea, pregătește — pe lângă un foc strașnic — șezătoarea pentru seara. Când vine rândul grupei mele, eu iau o

cutie mare, încing curelele cutiei de herborizat și mă prezint la Livovschi :

— Plec după insecte și după plante.

— Păi bine Doctore, tocmai astăzi când avem atâta treabă ?

— Azi e răcoare : se prind himenopterele de minune. In deosebi *Xilophaga violaceea* nu apare decât până la amiază, și trebuie neapărat să prind câteva exemplare.

Imi iau un aer savant și îmi potrivesc pedant ochelarii pe nas. A-poi adaug :

— Dacă însă spui că ai treabă, rămân, cu toate că te anunț că nu mă pricep decât la adusul apei. Când mă va întreba Comandantul cum stau cu fauna și cu flora taberei, eu am să-i spun așa cum sunt lucrurile ; că nu-mi dai voie să umblu după insecte și că mă pui să aduc apă la bucătărie. Vorbesc foarte serios. Șeful, exasperat de această scenă care se repetă din trei în trei zile, îmi spune :

— Hai, du-te ; și vezi de nu întârzia și tu atât...

— Eu stau până ce găsesc o *Xilophaga violaceea*.

Pornesc agale printre copaci. De cele mai multe ori vânez întradevăr găngăni sau culeg plante caracteristice. Altădată, însă, mă întind la umbră și dorm până ce mă apucă foamea. Atunci prind repede vreun fluturaș, îmi încarc brațul cu buruieni, — dacă găsesc vreo șopărlă moartă, cu atât mai bine, — și pornesc spre tabără, cu un aer preocupat sau mulțumit, după împrejurări.

— Admirabile ranunculacee... și un exemplar de *Rosa vulgara* cum n'am întâlnit până acum. Trebuie să fie o varietate nouă... Dar ia privește microlepidopterul aceasta (și-i arat un fluturaș sărăcăcios, cu aripele scutate de polen).

Hai ? Ce zici ?

Șeful, băiat cumsecade dar neinițiat în tainele entomologiei, mă privește lung, încurcat și mulțumit în același timp că are sub ordinele lui un cercetaș atât de savant.

— Ce să zic ? Frumos. Dar unde dracu, l'ai găsit ?

— P'asta ?... Dac'ai ști cât am alergat după el... M'am făcut numai apă... Dar nu pot să mă plâng. Microlepidopter ce ăsta n'are nici Muzeul.

Șeful, cum nu se poate mai vesel, mă invită să mă cînstească cu ciocolată. În dosul lui eu, milos, dau drumul fluturașului.

Mai greu o duc când, după o asemenea zi de lene, mă întâlnesc cu Comandantul taberii. Imi face semn cu mâna de departe să vin la el, în fața cortului. Incruntat, călcând indiferent, ca un adevărat savant, eu vin cu iarba sub braț și cu șopărla în mâna dreaptă.

— Cum merge naturalistule ?

— Admirabil ! Chiar azi...

— Ei ?

— Am găsit niște specii de chirocinocialiaginacee (numele enăscocit sub inspirația momentului) rarism, domnule comandant, rarism.

— Nu mai spune !...

— Daa !... Mă mir și eu de atâta noroc...

— Ei ! și unde sunt alea de le zice...

— Chirocino... ?

— Așa, așa !

— Uite astea.

Și eu scot câteva paie verzi sau cineștie ce soiuri de urzici, și le întind. Din nefericire, Vulpe care nu părăsește o clipă pe Comandant, s'a ocupat pe timpuri cu botanica. De aceia se apropie cu un aer de cunoscător și apucă cu luare aminte paie. Eu, care știu cu ce s'a ocupat Vulpe pe vremuri, sunt pregătit pentru orice întrebare,

— Păi astea sunt graminee, camarade.

Eu, surzând îngăduitor față de ignoranța lui Vulpe, îi arat obișnuitele noduri ale gramineelor.

— Vedeți astea ?

— Nodurile astea ? Le văd.

— Le vedeți cum sunt ?

— Cum sunt ?

— Nu distingeți ? Nu sunt foioase.

— Cine nu sunt foioase ?

— Nodurile.

— Ei ? !

— Păi cum ei ? ! Astea le deosibește de graminee". Și îl privesc desprețuitor. Vulpe se încurcă, se prefacă că privește stăruiitor nodurile și deodată se luminează.

— Aa ! da, da, da, da... vezi dumneata ?... așa e domnule... Nu sunt foioase !..

Eu privesc în ochi pe Comandant, care râde.

— Ai văzut Vulpe ? Ai văzut copilul ?

Apoi către mine, tainic.

— Dar tot mai știe Vulpea botanică. Nu se lasă Vulpe, nu se lasă !...

Apoi, începem să vorbim de alte lucruri. Eu aduc discuția asupra entomologiei, cu care Vulpe nu s'a ocupat niciodată, și țin adevărate disertații. Se mai adună și alți comandanți și câțiva cercetași mai răsăriți. Toți se minunează de știința mea și îmi cer amănunte.

— Păi viespile cum le prinzi ?

— Viespile? Foarte simplu: pun mâna pe ele?
 — (toți, admirativi, mirându-se) Pe viespi?
 — Daa... Eu știu cum se le apuc... Eu li's tata lor.
 — Și cum le apuci?
 — De cap.
 — De cap?!
 — Daa... Și când vor să mă înțepe, își înțeapă capul și mor.
 Aici rămân cu gura căscată. Nu se așteptau la întorsătura care a luat-o povestirea mea. Eu continui neturburat.

— Iar pe vipere le prind cu șiretul de ghetete...
 — ?...
 — ... și pe șobolani în batistă...
 Nici unul nu mai vorbește. Eu las ierburile jos, ca să pot gestricula mai în voie.

— Cu fluturii îi mai greu, pentrucă disting ușor culoarea roșie (ce legătură are?...?) Dar și pe ei îi prind. Prind și scorpioni, cu amoniac... Pe coropișnițe le scot cu zahăr ars...

Nu-ți poți închipui admirația tuturor. Comandantul nostru e însă vanitos, M'a silit să pregătesc o colecție a insectelor din tabără, pe care s'o arate vizitatorilor, mândrindu-se cu știința cercetășească. Eu i-am spus:

— Domnule Comandant, o colecție nu se face cu una cu două... Eu n'am aici decât cutiuțe. Și îmi trebuie cutii mari...
 — Las'că faci tu și fără cutii, mi-a răspuns.

Și atunci m'am mulțumit să înfig găngăniile în niște ciuperci uriașe, pe care le tăiam felii, felii, ca să fac economie. Veneau vizitatorii, admirau tabăra, stăteau de vorbă cu Comandantul, cu cercetașii. Când se pregăteau să plece, Comandantul trimitea să mă cheme. Mă scoteau anevoie din cort.

— Haide doctore c'au venit vizitatorii...
 Eu viu bombănid, dar îmi iau de departe o mutră severă de savant desăvârșit.

— Uite, domnii ar dori să le arăți colecția...
 — Ah, fac indiferent, sunt numai niște biete himenoptere, coleoptere și lepidoptere prost conservate. Specii rare am eu acasă. Câteva exemplare din *Nepa cinerare* de toată frumusețea...

Domnii mă privesc, compătîmîndu-mă în gând. Comandantul pri-tește mândru domnii.

— Ați văzut?... *cinerare!*
 . . . . .
 . . . . .

MIRCEA ELIADE

DOBROGEEA NOASTRA DIN PUNCT DE VEDERE ETNIC

Chestiunea gurilor Dunării, care în ultimile veacuri n'a încetat a fi o latură însemnată a chestiunii Orientului, se poate număra printre acele fericite chestiuni, cărora tratatele internaționale — prin recunoașterea definitivă a Dobrogii ca parte integrantă a Regatului Românesc — au izbitit să le găsească soluțiunea firească și statornică.

Firească, deoarece nu se poate concepe existența României fără de ținutul românesc cu acces la Mare, statornică, pentrucă, în afară de considerațiunile etnice, singură România este în măsură să apere în mod durabil interesele internaționale atât de covârșitoare care sunt legate de libertatea acestei artere europene, în contra încercărilor imperialiste, ori de unde ar veni ele.

Lucrul acesta este atât de adevărat încât dacă România n'ar fi existat astăzi ca stat independent, ea ar fi trebuit creată spre a o constitui păzitoarea gurilor Dunării.

Voiu căută în cele cu vor urmă, întemeindu-mă pe date cari aparțin de pe acum domeniului istoriei, să stabilesc temeinicia drepturilor Românilor asupra teritoriilor dobrogene, și pe cât voiu putea și importanța pe care această posesiune statornică o prezintă pentru echilibrul continentului.

Drepturile românești asupra Dobrogii se pot studia din punct de vedere etnic, istoric, politic și economic; ordinea fiind cospunzătoare cronologiei evenimentelor cari constituiesc istoria acestei provincii.

Recentele descoperiri arheologice și ultimile studii istorice au confirmat în mod definitiv ceea ce se știa de mult și anume că ținutul dintre bălțile Dunării și țărmul Mării Negre, mărginit la nord de gurile fluviului, iar la sud întinzându-se cam până la linia strategică de azi Rusciuk-Varna, făcea parte sub numele de Sciția-Mică din ținutul etnic al Dacilor, cari o stăpâneau precum au stăpânit-o mai târziu voveozii țării românești și precum o stăpânesc Români de azi.

Este interesant de reținut că încă dela început, Sciția-Mică făcea parte din țara dela West de Dunăre, Dacia, iar nu din ținutul dela sud, Tracia, căci această repartiziune dovedește că și pe atunci ca și astăzi singuri stăpânitorii întinselor câmpii ale Munteniei erau în stare să păstreze acest „teritoriu de parcurs” cum îl numește D-I de Martonne și care constituia flancul drept al uriașei cetăți dace din Carpați.

În toată epoca romană, găsim în Sciția-Mică în afară de străvechile colonii grecești, o viață așezată daco-romană, cu o populațiune agricolă statornică la câmp, cu centre locuite de funcționari și coloniști, a căror descriere întrece cadrul acestui studiu, dar printre cari cităm totuși Istoria, Durostorum (Siliștriu), Tomis (Constanța)-Calatis (Mangalia), Dyoniopolis (Balce), rămase și astăzi centre importante în Dobrogea.

Romanizați și creștinați în urmă, locuitorii Sciței-Mici vor trăi mai departe uniți cu cei din Dacia cu atât mai mult cu cât transhumanța, pe care D-l de Martonne o definește „un fel de specialitate a poporului român”, făcea ca și un mal și celălalt al Dunării să fie în continuă mișcare și interdependență.

Atât de puternic este cimentul daco-roman încât la venirea barbarilor în diferite invazii, viața romană și creștină se va menține pe ambele maluri ale Dunării. Acest lucru este covârșitor. Nici unul din popoarele barbare cari vor trece nu se va putea amesteca cu vechia populație, și chiar cetățile distruse de Slavi, sunt reclădite sub Justinian, astfel încât formațiunile politice locale solidare între ele din punctul de vedere al instituțiilor, tradițiilor, limbii și credinței sunt aceleași pe cari Ungurii le-au găsit în Ardeal și care, unindu-se între ele, au format strălucitele principate românești ale Munteniei și ale Moldovei (Sec. XIII-XIV).

Din cele de mai sus se desprinde clar caracterul daco-roman al Sciței-Mici de pe vremuri, devenită Dobrogea Mare de astăzi, al cărei fond etnic a rămas eminent daco-roman.

Acest caracter daco-roman antic al Dobrogei constituie piatră fundamentală a drepturilor întemeiate ale Românilor de astăzi asupra teritoriilor dobrogene.

B. PERLMAN

ADEVARUL DESPRE RASBOAIELE PUNICE

(După Léon Homo: *L'Italie primitive et les debuts de l'impérialisme romain. La Renaissance du Livre, Paris*)

În vara anului 264 Appius Claudius mergând în ajutorul Martiniștilor de la Messana, nu mai rămânea Cartaginei decât să declare războiul, lucru pe care nu-l făcu îndată, lăsând pe generalii cartaginezi fără instrucțiuni. Abia în anul următor, defecțiunea Syracusei determină războiul.

Romanii plănuiau să ocupe Sicilia cu ajutorul armatei de uscat iar Cartaginezii să stea în defensivă pe uscat și să păstreze supremația mării. Decețiunile Romanilor încep în fața cetăților de pe litoralul Siciliei. Deoarece numai o flotă îi putea scăpa, frontul trebuia schimbat. Pentru crearea unei flote, spiritul de organizație al Romanilor a fost deajuns. La început Cartaginezii sunt învinși. Apoi decețiunile reîncep. Frontul trebuie iarăși schimbat și anume războiul să fie purtat în Africa. Dar Regulus nereușind nici să răscocale pe supușii Cartaginei, nici să impue pacea pe care o oferă, Romanii revin în Sicilia.

Însă cele două puteri protivnice nu se pot întâlni, una rămânând pe mare, cealaltă pe uscat. Totul târăgânește și iată dece: entuziasmul Romanilor se risipise, precum și încrederea în comandanții care în luptele navale nu ținuseră seamă de înștiințările piloților. Erau însă rele trecătoare. Cartaginei însă și lipsea esențialul: spiritul de ofensivă. Voiă să se menție întrebându-se cât mai puține forțe. Războiul pe care-l purta era ca o luptă din colonii. Aceasta era situația cronică la Cartagina. De aceea noua ofensivă romană izbutește. Cetățile cartagineze din Sicilia fiind asediate nu primesc ajutor și Hamilcar încheie cu C. Lutatius Catullus o pace prin care Cartagina cedă Sicilia și se îndatoră să plătească o mare sumă de bani. Aceste condițiuni părură păgubitoare la Roma și poporul nu votă pacea decât după obținerea unor neînsemnate concesii.

În răstimp, Romanii cucerind Sardinia, Cisalpina, Stiria, Roma devine o putere adriatică. Astfel se realizează programul ei, cu cele 3 puncte mai însemnate: regularea chestiunii thirenene prin cucerirea Siciliei și a insulelor, anexarea Cisalpinei, cucerirea Istriei cu protectoratul asupra Iliriei. Cartagina fiind învinsă și ea, nu putem spune că s'a mai luptat cu Romanii. Al doilea război punic a fost lupta dintre Roma și un singur om: Hannibal.

Cartagina se solidarizează cu acest mare general și face pentru el tot ce poate. A atacă însă colosul roman eră o nebunie. Polibiu rezumează astfel situația: *Cartagina, dacă ar fi atacat mai întâi restul lumii și numai apoi Roma, ar fi învinsă. Însă ea a început cu cetace trebuia să sfârșească.*

Hannibal știa că odată ajuns în Italia nu va mai primi nici un ajutor dela Cartagina, care nu dispunea de nici o rezervă. De aceea nu pe mijloace materiale se sprijini el, ci pe cele două planuri pe care le alcătui, două ipoteze așa de nebune în cât expediția lui Hannibal nu poate fi socotită decât ca o aventură.

Victoriile câștigate de Hannibal în Italia cu greu ascund ade-

vărul. Primul din cele două planuri nu izbutește: anume încercarea de a răscula Italia împotriva Romei. Italia cunoștea puterea Romei. Partidele aristocratice erau de partea Romei și veacul de viață unitară crease în lipsa unei comunități de rasă, una de interese. „În fața lui Hannibal, Roma reprezintă națiunea modernă și unitatea”.

Hannibal joacă atunci a doua carte. Încearcă să facă o coaliție mediteraneană. La început pare că izbutește. Roma desfășoară energia ei obișnuită. Aprinde războiul în Grecia pentru a paraliza pe Filip, regele Macedoniei. Marcellus câștigă Syracuza. Filip încheie atunci pacea dela Phoenice prin care recunoaște protectoratul Romei asupra Albaniei maritime. Hannibal a jucat cele două cărți: a pierdut. În lupta cu Roma, a fost învins. Căderea lui aduce ruina Carthaginei. Aceasta încheie o pace dezastruoasă, Renunță la Spania, la înrolarea mercenarilor, la elefanții de războiu, predă toată flota de războiu, plătește o îndemnizare de 10.000 mii de talanți și... primește alianța Romei.

Ea rămâne deacum ca un oraș bogat pe când Roma stăpânește definitiv basiniul occidental al Mediteranei.

VALERIU PAPAIAĞI

TITUS MACIUS PLAUTUS. — «AULULARIA»

În teatrul latin, comedia observând moravurile, face un studiu de psihologie. Ea este după cum bine numit-o Cicerone „ imaginea vieții”. Romanii aveau darul de a observa și de a exprima ridicolul și poporul acesta atât de grav, a dat literaturii și poezii comici. Prin aceștia trebuie socotit și Plautus. T. M. Plautus s'a născut în Ombria la 250 a. Hr. Cu o vervă, poate prea crudă, Plautus a rămas pictorul neîntrecut al moravurilor populare. Născut de jos, a avut o viață mizerabilă. A debutat în viață ca lucrător, a câștigat arginți, pe cari însă i-a pierdut la joc, în fine reluând vechile legături cu o trupă de actori se folosește de cunoștințe mai vechi, ca să traducă piese grecești. Trăit în mijlocul a cea ce avea Roma mai miserabil, el a cunoscut pe parazit, pe negustor, dar mai cu seamă pe sclav. Și atunci a început să le arate defectele, să scrie, ca să poată trăi.

Vom da mai jos, câteva scene mai importante, din comedia lui „Aulularia”.

Un bătrân sărac, Euclio, a găsit o ulcică plină cu bani. A

ascuns-o prin casă și o păzește ca pe ochii din cap. I se pare că toată lumea știe, că toți n'au al gând decât să i-o fure. Bătrânul și bogatul vecin, Megadorus își pusese în gând să ia de soție pe Phaedra, fiica lui Euclio. Acesta eră convins că-i vrea fata, fiindcă a aflat de ulcică. Însă, nepotul lui Megadorus, Lyconide, sedusese pe Phaedra și voiă și el s'o ia în căsătorie. Euclio, însă, nu vrea, Strobilus, un sclav de al lui Lyconide, foarte isteț, află despre ulcică și-o fură. Euclio va da pe Phaedra lui Lyconide el primind înapoi comoara furată.... Acest mic rezumat cât și pasagiul tradus, vor arăta cititorilor, de unde s'a inspirat Molière ca să scrie „L'avare”.

Actul IV — Scena IV

Euclio — Strobilus

Euclio: Eși afară vierme! Mai adineauri te târai pe sub pământ și nu te arătai niciodată; acum însă, când apari, eu pier (lovindu-l). Lasă că ți-arăt eu ție, scamatorule!

Strobilus: „Ce diavol te-a apucat? Ce ai tu de împărțit cu mine, mă unchiașe? Ce mă tot necăjești? Dece dai în mine? Pen-truce mă bați?”

Euclio: Cal de bătaie, mă mai întrebi încă? Hoțule, tâlharule!

Strobilus: Dar ce ți-am furat eu?

Euclio: Ad'o încoace, rogu-te.

Strobilus: Ce vrei să-ți dau?

Euclio: Mă mai întrebi?

Strobilus: Dar nu ți-am furat nimic.

Euclio: Ci dă 'napoi ce ai șterpelit. Ei, nu dai?

Strobilus: Ce să dau?

Euclio: De aici n'o iei.

Strobilus: Cam ce vrei tu?

Euclio: Pune-o aici

Strobilus: Bătrâne, cred, că ai obiceiul să trâncănești într'una.

Euclio: Ad'o aici. Lasă gluma; nu-mi arde de fleacuri.

Strobilus: Ce să aduc? Spune-i pe nume! Ce este? Iți jur, pe zei, că nu ți-am luat nimic, ba mai mult nici nu m'am atins de ceva de al tău.

Euclio: Arată-mi mâinile.

Strobilus: Poffim, ți le-am arătat; uite-le pe amândouă.

Euclio: Văd. Haide acum, arată-mi și pe a treia.

Strobilus: Pe bătrânul ăsta l'au apucat ielele și-l frământă toți dracii. Te somez să nu te mai atingi de mine!

Euclio: Din moment ce nu te-am spânzurat, însemnează că, încă, nici nu te-am atins. Dar așteaptă tu, că o să ie și asta, dacă n'ai să mărturisești.

Strobilus: Ce să mărturisesc?

Euclio: Ce mi-ai furat?

Strobilus: De ți-am furat ceva, să mă trăznească zeii.

Euclio: Să te.... hoțule! Aide, să te caut prin haine.

Strobilus: Poftim!

Euclio (scotocind): Nu ai ceva printre cămăși.

Strobilus: Încearcă și vezi.

Euclio: Vai, criminalul, ce lingușitor este, ca să nu pricep că a furat. Cunosc eu scamatoriile astea! Haide arată-mi din nou dreapta.

Strobilus: Poftim

Strobilus: Ba să ți le arăt pe amândouă odată!

Euclio: Ce să te mai caut. Ad'o aici.

Strobilus (prefăcut): Ce să-ți aduc.

Euclio: Giumești dar cu siguranță că ai ceva.

Strobilus: Am eu?... dar ce am?

Euclio: Nu spui? Hm... Vrei să afli? (răstit). Lucrul meu, ori care ar fi el, dă-l înapoi.

Strobilus: Ești nebun! m'ai scotocit cum ai vrut și n'ai găsit nimic de al tău la mine.

Euclio: Stai, te rog! Stai! Cine a mai intrat aici, odată cu tine? Iiii... am să mor; cum cotrobăește, ăla, înăuntru (aparte). Dacă-l las pe ăsta, o să fugă. Mai la urma urmei l'am scotocit odată și n'are nimic (*către Strobilus*) Hai, pleacă unde vrei! Trăznite-ar Juppiter și toți zeii!

Strobilus: Frumoase lucruri îmi urează.

Euclio: O să intru înăuntru, și am să-i rup gura, tovarășului tău. Hai, piei din ochii mei! Pleci sau nu?

Strobilus: Plec.

Euclio: (amenințându-l cu ciomagul) Bagă de seamă să nu te mai prind pe aici.

Scena VII, monolog imitat de Molière.

Euclio — (către public)

Euclio: Sunt prăpădit, mă sting, mor! Încotro s'apuc? unde să nu mă duc? (răstit). Pune mâna, pune mâna pe el! Pe cine? Și cine? Nu mai văd înaintea ochilor, am orbit, nu-mi mai dau

seama încotro merg, nici unde sunt, nici cine sunt. Vă conjur, veniți-mi în ajutor, vă implor din suflet, fiți-mi martori și arătați omul ce m'a furat. Ce este? Dece rădeți? Vă cunosc eu pe toți! Știu că printre voi sunt mulți hoți, cari stau și se ascund sub toga cea albă, ca și cum ar fi nevinovați. Ce vorbești tu? Să te cred pe tine, căci cunosc eu pe omul bun după înfățișare, Ei! nu e nimeni dintre voi? M'ai ucis! Hai! spune odată, care ești? Nu știi? Vai mie nenorocitul. Sunt cu desăvârșire, pierdut plec împovărat de nenorociri. Foamea și sărăcia, iată ce mi-a adus ziua de azi, după atâta tristețe și plâns. Căci eu sunt cel mai necăjit bătrân de pe pământ; la ce'mi folosește vieța când am pierdut atâta aur, pe care-l păziam cu grije? M'am furat pe mine însumi, liniștea mea și pe zeii casei. Acum alții se bucură de nenorocirea și de paguba mea. Uf... să'ndur nu mai pot!.... (se îndepătează).

Clasa VIII a modernă

CUM APRECIAZĂ MAREA PRESĂ APARIȚIA REVISTEI NOASTRE «VLĂSTARUL».

Cel mai apreciat ziar de peste Muți și cel mai răspândit ziar peste granițe care apare cu menirea ca să ție veșnic treaz sentimentul patriotic al Românilor din streinătate „*Cultura Poporului*” de sub energica și patriotică conducere a d-lui general Nicolae Petala, în No. 137 Anul V ne face următoarea recenzie:

„*Vlăstarul*” este titlul unei reviste școlarești. Este scoasă sub auspiciile liceului „Spiru Haret” și sub conducerea d-lui profesor V. V. Haneș.

Întâmplător ne-a căzut în mâini No. 1, an. III. din susnumita revistă. Un sumar ales și variat compus din poezii, articole de știință, nuvele, articole de actualitate, cronici dramatice, sportive matematice, buletin literar, jocuri distractive etc. formează cuprinsul revistei care este plăcut la citit.

Remarcăm în articolele de actualitate; acel asupra Aromânilor de d-l *Valeriu Papahagi* și studiul asupra lui Ioan Slavici datorit distinsului nostru colaborator *Radu S. Niculescu-Mislea*.

Revista apare lunar. Abonamentul 80 lei anual. Redacția și Administrația: Liceul „Spiru Haret” Str. Scaune, București.

IDEI ȘI FAPTE

La 25 Octombrie s'a comemorat la cimitirul Montparnasse din Paris, 58 ani dela moartea lui Charles Baudelaire. Contesa de Noailles, de origină română, a citit un poem inedit, tradus într'unul din ziarele noastre literare.

Premiul Nobel, de literatura pe anul 1925 a fost conferit scriitoarei norvegian Sigrid Undset, care și-a consacrat viața întreagă studierii sufletului femeii. Operele premiate sunt: „Age heureux“ „Kristin Lasansdatter“ și „Marthe Oulie“.

A apărut la Paris, studiul lui Octave Navarre, privitor la „Teatrul grec“. Autorul, profesor la universitatea din Toulouse, rezumă în lucrarea sa rezultatele esențiale ale studiilor contemporane, reușind totuși să facă o lucrare interesantă și instructivă. Germania, Austria, și întreaga lume muzicală a sărbătorit aniversarea a o sută de ani dela nașterea lui Iohann Strauss, regele Valsului. Din melodioasele operete ale lui Iohann Strauss: Voievodul țiganilor „Lilianul“ și „O noapte în Veneția“ au fost cu succes jucate de nenumărate ori și la noi.

De curând a apărut la Liège, o revistă lunară, în limba franceză: «Correspondence intellectuelle entre les pays d'origine latine et la Petite Entente» scoasă de Asociația generală a inginerilor și a studenților români în Belgia. În comitetul revistei sunt d-ra Elena Văcărescu, contesa de Noailles, d-nii Eugène Pittard, Chapusat, Vauthier, etc.

Revista țintește să realizeze Unitatea latină. E laudabilă străduința studenților români, care caută să realizeze o lucrare folositoare țării.

HAZURI

Habernam!

Intr'o oră de latină din cl. VI. Un elev trecuse dela secția reală la cea modernă. Nici aci nu învăța nimic. Eră abanos sau mai bine zis cleiu. Întâlnește cuvântul habenae=frâu. Nu știa ce'nseamnă. Măcar nici nu bănuia, Profesorul văzându l așa chinez îi zice:

„Cuvântul habenae înseamnă habernam“
— Da, habernam! răspunde elevul.

Untură de fier.

Eră în cl. III într'o oră de fizică. În fața mea era un coleg, ce nu învăța niciodată. Eră chinez internațional. Profesorul întrebă:

— Să ne spue elevul X ce ne mai trebuie pe lângă carton, ca să facem un spectru magnetic.

— „Piliitură de fier“ și suflu încet. Se vede că n'a auzit bine căci spre hazul clasei răspunde convins.

— „Ne mai trebuie și „Untură de fier“.

Discursurile filipice!

Era în ora de latină. Venise vorba despre eloquență și amin tiseam de Demostenes.

Profesorul mă întrebă:

— „Ia, spune ce se cuprinde în Discursurile filipice.

— În discursurile filipice ale lui Demostenes..... da, da, da! În discursurile filipice este vorba despre insulele Filipiene și a unei războiului din secolul XIX-lea.

PETRE S. IOAN

MATEMATICI

Probleme propuse

1) Se dă un patrulater A B C D înscris într'un cerc F. Prin A și B se duce un cerc oarecare F₁ ce taie pe C D în C' și D'. Prin C și D se duce un cerc oarecare F₂ ce taie pe A B în A' și B'. Să se demonstreze că patrulaterul A' B' C' D' e înscrisibil.

Gr. C. Moisil

2) Dându-se segmentul A B ce face cu dreapta A C un unghi α , care variază, să se afle variația sumei suprafețelor cercurilor tangente la A C și a căror centre se găsesc pe A B.

Centrele cercurilor sunt dispuse în felul următor: Centrul primului cerc, va fi B, centrul cercului al 2-a va fi în D, unde primul cerc taie pe A B.; centrul cercului următor va fi în E, unde cercul al 2-a taie pe A B înspre A, etc.

Să se afle ce devine suprafața cercurilor când $\alpha = 30^\circ$.

Vanci Gh. VIII R.

3) Prin punctul fix A din plan, se duc secante care taie două axe de coordonate rectangulare în punctele P și Q.

Se cere locul geometric al mijloacelor dreptelor P Q când secanta se învârti în jurul punctului A. (Ce se întâmplă cu acest loc când punctul este pe una din axe?).

N. Teodorescu VII R.

4) Dacă $\frac{a_1}{b_1} = \frac{a_2}{b_2} = \dots = \frac{a_n}{b_n}$, să se arate că

$$\sum \sqrt{\frac{k_i^2 a_i^2 - k_j^2 a_j^2}{k_i^2 b_i^2 - k_j^2 b_j^2}} = \sum \frac{a_i}{b_i}$$

unde $k_1, k_2, k_3, \dots, k_i, k_j$ sunt constante, i și j reprezentând toate modurile distincte în care putem lua numerele 1, 2, 3...n.

N. Teodorescu VII R.

5) Într-o sferă 2 cercuri mici sunt bazele unui trunchiu de con. Se dă aria cercului mai mic, 9π cm², aria calotei mici, 10π cm². Se cere volumul, suprafața laterală și totală a trunchiului de con și a conului prin completare.

Gh. Adrian V R.

PROBLEME REZOLVATE

4) Dacă diagonalele unui patrulater inscriptibil se taie în unghiul drept, avem relația:

$$AB = 2R \sqrt{\frac{AO \cdot BO}{CO \cdot DO} \cdot \frac{OC + OD}{BC + AD}}$$

(O fiind punctul de întretăiere al diagonalelor).

N. Teodorescu

Soluție dată de D I Stein Gh. VIII R.

Considerăm triunghiul ABC unde BO este înălțime. Se știe că produsul a două laturi ale unui triunghi este egal cu produsul înălțimei prin diametrul cercului circumscris: Deci.

$$AB \cdot BC = 2R \cdot BO$$

$$BC \cdot CD = 2R \cdot CO$$

$$CD \cdot DA = 2R \cdot DO$$

$$DA \cdot AB = 2R \cdot AO$$

înmulțind membru cu membru relațiile de mai sus, avem:

$$AB \cdot BC \cdot CD \cdot DA = 4R^2 \sqrt{AO \cdot BO \cdot CO \cdot DO}$$

și în virtutea relațiilor avute:

$$AB \cdot BC = 2R \sqrt{\frac{AO \cdot BO \cdot CO}{DO}}$$

$$\text{apoi: } BC \cdot CD = \sqrt{\frac{BO \cdot CO \cdot DO}{AO}} \cdot 2R$$

$$CD \cdot DA = \sqrt{\frac{CO \cdot DO \cdot AO}{BO}} \cdot 2R$$

$$DA \cdot AB = \sqrt{\frac{DO \cdot AO \cdot BO}{CO}} \cdot 2R$$

deci:

$$AB (BC + DA) = 2R \sqrt{AO \cdot BO} \left(\sqrt{\frac{CO}{DO}} + \sqrt{\frac{DO}{CO}} \right)$$

$$= 2R \sqrt{\frac{AO \cdot BO}{CO \cdot DO}} (CO + DO) \text{ și deci}$$

$$AB = 2R \sqrt{\frac{AO \cdot BO}{CO \cdot DO} \cdot \frac{CO + DO}{BC + DA}}$$

care este relația de stabilit.

2) Să se afle suprafața unui trapez ale cărui dimensiuni sunt date de următorul sistem:

$$1) 2y = x + z$$

$$2) x y = 2(x + y + z)$$

$$3) z^2 = x^2 + y^2$$

Păunescu C. Alexandru, cl. VII R.

Soluție dată de d-nii: Stein Gh. VIII R., Băeanu C. VIII M. și Moșit M. VII R.

Din (1) și (2) scoatem:

$x y = 6y$; $x = 6$, dacă y e diferit de zero, căci altfel n'am avea un trapez.

Din (1) scoatem:

$y = \frac{6+z}{2}$ care înlocuit în (3), dă: $z^2 - 4z - 60 = 0$

Rezolvând ecuația, găsim: $z_1 = 10$, $z_2 = 6$, [cari înlocuite în (1) dau 2 valori pentru y : $y_1 = 8$ și $y_2 = 6$.]

Avem deci 2 grupuri de valori pentru elementele tra-

I	$x = 6$	și	II	$x = 6$
	$y = 8$			$y = 6$
	$z = 10$			$z = 6$

Grupul II nu poate fi admis, reprezentând dimensiunile unui pătrat, contrar ipotezei. Suprafața va fi 70, 64 54 unități la pătrat, după cum vom lua ca baze pe:

x și y , x și z sau y și z

Din lipsă de spațiu, suntem nevoiți să publicăm în numărul viitor rezolvările celorlalte probleme.

JOCURI DISTRACTIVE

Joc în triunghi, de Rădulescu N., cl. I C.

Consoană.
Animal.
Rege persan.

Joc pătrat, de Mitrescu

Oraș antic.
Poet grec antic.
Fructe.
Zeu.

Joc în triunghi, de Nicu Lalescu

Culoare.
Calcul mintal.
Vâl.
Pronume franțuzesc.
Vocală.

Jocul silabelor de Margulius Marius

bar — că — cra — e — er — gu — gru — ie — le —
mar — na — ne — pu — ran — re — ri — sta — țâ — tan — te — u.
Să se aranjeze astfel silabele ca să se formeze cuvinte,
așa încât literile inițiale citite de sus în jos să formeze numele unui poet român.

Cuvintele au următoarea semnificație.

I. Nume de femeie. II. Planetă. III. Animal rozător. IV. O culoare anumită. V. Se găsește în stomacul rumegătoarelor. VI. Șefă de ordin religios. VII. Parte a copacului. VIII. Maimuță.

* * *

Aritmograf, de A. W. Frolo

1, 15, 1, 31, 38, 7, 7, 8, 3. Ciupercă.
31, 69, 26, 1, 98, 18, 18. Popor antic.
1, 2, 25, 1, 98, 2, 1. Nume legendar.
5, 18, 57, 1, 98, 2, 55, 8, 26. Ultimul imperiu antic.
18, 3, 25, 1, 98, 18, 3, 26, 8. Religie orientală.
1, 13, 15, 1, 98, 18, 3, 2, 5, 98, 8, 25. Țară în Asia.

Inițialele citite de sus în jos dau numele unei peninsule, iar finalele unei țări din acelaș continent cu peninsula.

Șaradă, de Segal I. Jules

Șarada ce v'o propun
În două părți o descompun
Prima parte de cătați
Armă de război aflați
A doua parte foarte ușor
De timp măsurător
Toate de le uniți
La hingheri găsiți.

Aritmograf, de Maxim R. Petre

1, 6, 4, 7, 2. Stat în Europa.
2, 4, 7, 2. Continent.
2, 3, 5, 9, 7, 2. Țară în Europa.
2, 4, 71, 7, 2. Țară antică.

Aritmograf, de Berbescu, cl. VI R.

13, 3, 20, 1, 8, 19, 8, 3. Insulă.
14, 22, 14, 19. Gaz.
16, 3, 12, 3, 17. Clădire.
11, 3, 8, 17, 8. Insulă.
14, 12, 14, 9. Infirm.
5, 3, 8, 20, 14. Oraș.
12, 8, 1, 8, 3, 19. Locatar.
6, 17, 19, 3. Vulcan.

Șaradă, de V. Teodorescu, cl. III A.

Șarada ce v'o propun
 În două părți o descompun
 Prima parte de cătați
 Un instrument muzical aflați
 Iar a doua de vreți să știți
 Un popor asiatic găsiți
 Toate două de le uniți
 Nume de Domn român găsiți.

Joc în patrat, de I. St. și S. Gh.

- . . . . . Pește.
- . . . . . Câine de rasă.
- . . . . . Adăpost.
- . . . . . Negru la față.

Jocuri rombice, de Ionescu Savin

- . . . . . Consoană.
- . . . . . Cuvânt de muzică.
- . . . . . Nume de om.
- . . . . . Fluviu în Europa.
- . . . . . Consoană.
- . . . . . Consoană.
- . . . . . Fluviu în Africa.
- . . . . . Substantiv.
- . . . . . Apă stătoare.
- . . . . . Consoană.

Se începe prin publicația de față un concurs compus din 24 jocuri în câte 4 serii a câte 6 jocuri fiecare. Cine va deslega toate 24 jocuri va obține premiul I, premiul al II-lea îl va obține aceia ce vor deslega cel puțin 22 jocuri și în fine al III-lea acei ce vor deslega cel puțin 20. Premiile se fac prin tragere la sorți și consistă din cărți de literatură.

Numele deslegătorilor se va publica ulterior.

N.B. Elevii și ori care persoană care desleagă jocurile sunt rugați să scrie deslegările citeț și cu cerneală. Altfel se vor considera nule.

A. W. FR.